

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ

Врз основа на член 11 став (5) од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/09, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 13/12, 144/12, 25/13, 79/13, 137/13, 163/13, 27/14, 28/14, 42/14, 115/14, 149/14 и 187/14), министерот за транспорт и врски, донесе

ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА НЕПРЕЧЕН ПРИСТАП, ДВИЖЕЊЕ (ХОРИЗОНТАЛНО И ВЕРТИКАЛНО), ПРЕСТОЈ И РАБОТА НА ЛИЦА СО ИНВАЛИДНОСТ ДО И ВО ГРАДБИ СО ЈАВНИ И ДЕЛОВНИ НАМЕНИ, ГРАДБИ СО НАМЕНА ДОМУВАЊЕ ВО СТАНБЕНИ ЗГРАДИ, КАКО И ГРАДБИ СО СТАНБЕНО-ДЕЛОВНА НАМЕНА

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на обезбедување на непречен пристап, движење (хоризонтално и вертикално), престој и работа на лицата со инвалидност до и во градби со јавни и деловни намени, градби со намена домување во станбени згради како и градби со станбено-деловна намена.

Член 2

(1) Пристапноста, унапредувањето на пристапноста и едноставното прилагодување на градбите од членот 1 на овој правилник, се обезбедува со проектирање и изведување на тие градби на начин кој содржи елементи на пристапност и/или ги задоволуваат условите за употреба на помагала кои ги користат лицата со инвалидност на начин и во случаите пропишани со овој правилник.

(2) Кога елементите за пристапност се воедно и дел од патот за евакуација во случај на опасност, тогаш истите треба да ги исполнуваат и условите од посебните прописи од областа на заштитата и спасувањето и од областа на заштитата од пожари и експлозии.

(3) Сопственикот на објектот треба да ги одржува елементите на пристапност без при тоа да ги намали условите за употреба на помагала на лицата со инвалидност.

Член 3

(1) Димензиите и боите на секоја ознака на пристапност, како и видот на материјалот од кој се изработени се одредуваат во однос на: подлогата на која ознаките се поставуваат, обликувањето на внатрешниот и/или надворешниот простор и оддалеченоста од која лицето со инвалидност и намалена подвижност може да ја види ознаката.

(2) Сликочите прикази на ознаките за пристапност, условите за употреба на помагалата и задолжителните елементи за пристапност, се дадени во Прилогот кој е составен дел на овој правилник.

Член 4

Одделни поими употребени во овој правилник, го имаат следното значење:

1. „Лице со инвалидност“ е лице со интелектуална и физичка попреченост без разлика на возраста, односно лице со телесни оштетувања кое користи одредени помагала, слепо лице и лице со намален вид, глуво лице и лице со оштетен слух, лице со ментална ретардација, лице со пречки во гласот, говорот и јазикот, аутистички лица, хронично болни лица и лица со повеќе видови на пречки;

2. „Лице со намалена подвижност“ е лице кое има привремени или трајни проблеми при движењето заради инвалидност, старост, бременост или други причини;

3. „Помагала за лицата со инвалидитет“ се помагала за ориентација и помагала за движење;

4. „Помагала“ за ориентација се бел стап и куче-водич;
5. „Помагала за движење“ се инвалидска количка, стап, патерици и одалка;
6. „Препрека“ е комуникациска или ориентациона бариера, која лицата со инвалидност и намалена подвижност ги спречува или им пречи во несметаниот пристап, движење, престој или работа;
7. „Пристапност“ е резултат на примена на технички решенија во проектирањето или градењето на објектите, со кои на лицата со инвалидност и намалена подвижност им обезбедува несметан пристап, движење, престој и работа во објектите и тоа на еднакво ниво како и на останатите лица;
8. „Пристапен објект, негов дел или опрема“ (рампа, скалиште, лифт, вертикална подвижна платформа, елеватор, влезен простор, комуникации, ЊЦ, бања, кујна, соба, училница, работен простор, стан/апартман, кафеана, ресторан, кабина за пресоблекување, туш кабина, влез во вода на плажа и на базен, место во публика, телефон, текстотон, факс, банкомат, електрични инсталации, кваки на вратите и прозорците, пулт, огласно пано, ориентационен план за движење во објектите, стојалиште и перон, место за паркирање, јавна пешачка површина, семафор, пешачки премин, пешачки остров и раскрсница) е оној објект, негов дел или опрема кој обезбедува исполнување на елементите за пристапност согласно овој правилник;
9. „Елементи на пристапност“ се елементите за проектирање и градење, со кои се одредува големината, својствата, инсталациите, уредите и другата опрема во објектите заради обезбедување на пристап, движење, престој и работа на лицата со инвалидност и намалена подвижност на еднакво ниво како и на останатите лица;
10. „Ознаки за пристапност“ се ознаките со кои се означуваат применетите елементи за пристапност;
11. „Едноставно прилагодлив стан“ е стан кој по потреба може да се прилагоди на пристапност, без влијание на битните барања за употребливост на објектот;
12. „Визуелно-светлосна најава“ е предупредување и известување на глувото лице или лицето со оштетен слух по пат на светлосни сигнали;
13. „Звучна најава“ е предупредување и известување на слепото лице или лицето со оштетен вид по пат на звучни сигнали;
14. „Звучна сигнализација“ е сигнализација која му помага на слепото лице или лицето со оштетен вид при ориентирање и снаоѓање во просторот;
15. „Индуктивен чвор или трансмисиски обрач“ е инсталација која се вградува во објектите заради отстранување на шумовите од околината и подобрување на квалитетот на звукот;
16. „Комуникациско помагало“ е уред кој им овозможува на лицата кои користат апарат за слушање да ги примаат звучните сигнали без попречувања;
17. „Релјефна обработка“ е завршна релјефна обработка на површините за одење;
18. „Релјефна линија на водење“ е релјефна обработка на површината за одење наменета за насочување на движењето на слепите лица и лицата со оштетен вид, кои на крајот на патот на водење и на местото за промена на насоката се означува со промена на структурата на релјефната обработка;
19. „Релјефна линија за предупредување“ е релјефна обработка на површината за одење која се поставува со цел да ги предупреди слепите лица и лицата со оштетен вид за опасност од сообраќај;
20. „Релјефно поле за предупредување“ е релјефна обработка на површината за одење која служи како предупредување и известување на слепите лица и лицата со оштетен вид за промена на висината на движење;
21. „Текстотон“ е прилагоден телефон за глуви лица и лица со оштетен слух, при што и двајцата соговорници писмено комуницираат;
22. „Типски елемент“ е предмет чија намена е да ја разграничи јавната пешачка површина од коловозот, велосипедската патека и/или паркиралиштето, а може да биде со различен облик и со друга примарна намена (пример: жардињера за цвеќе, сид, клупа и сл.);
23. „Јавна пешачка површина“ е пешачка патека, пешачка патека во парк, во зоолошка градина, околу колективните станбени згради за домување, станбено-деловни и деловни објекти, пешачки плоштад, пешачки надпатник и подпатник, пешачки мост и сл. и

24. „Релјефен план на поминување“ е релјефна ознака која на слепите лица и лицата со оштетен вид им дава информација за должината и видот на пешачкиот премин преку улицата.

Член 5

(1) Одредбите од овој правилник се однесуваат на објектите за јавна и деловна намена, намена домување и станбена и станбено-деловна намена.

(2) Објекти за јавна и деловна намена се:

1. Објекти за трговија, угостителство и/или туристичка намена: стоковни куќи, трговски и услужни центри, самопослуги со површина од најмалку 400 м², пазар, кафе-бар, кафеана и ресторан со најмалку 80 места за седење, диско клуб и ноќен клуб со површина од најмалку 400 м², туристички информативен центар, канцеларија на туристичка заедница со површина од најмалку 200 м², патничка агенција со површина од најмалку 200 м², слободно стоечка рецепција, објекти за научички туризам, хотел (соба/TWC) со најмалку 25 соби, хотел со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици, туристичка населба со најмалку 25 апартмани, камп за најмалку 500 гости, ресторан покрај магистрален и регионален пат, хотел со посебна ознака - motel покрај магистрални и регионални патишта, трговско-угостителски содржини во состав на бензинските пумпни станици и сл.;

2. Објекти за поштенска и/или телекомуникациска намена: поштенска сала за работа со странки со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење, телекомуникациски центар за давање на услуги на корисниците со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење, објекти во кои се нудат телекомуникациски услуги на телефонирање, факсирање и сл. со најмалку три уреди;

3. Објекти за давање на услуги во промет со пари и други финансиски услуги: деловни банки со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење, експозитура на финансиска агенција со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење и сл.;

4. Објекти на администрација и слична намена: објекти на администрацијата на единиците на локалната самоуправа и/или државната управа, објект на Владата на Републиката Македонија, објект на Собранието на Република Македонија, објекти на судовите, административна канцеларија на правно лице со јавни овластувања и други правни лица (Државно правобранителство на Република Македонија, Јавно обвинителство на Република Македонија, Народен правобранител на Република Македонија) и сл.;

5. Објекти за здравствено-социјална и рехабилитациона намена: простории на службата за социјално-здравствени услуги, аптека и продавница за ортопедски помагала, аптека и продавница за ортопедски помагала со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење, амбуланта, здравствен дом, болница, лекувалиште, затворен базен во лекувалиште, отворен базен во лекувалиште, бањски лекувалишта, јавна бања, дом за стари и немоќни лица со најмалку 20 соби со заеднички санитарни единици, дом за стари и немоќни лица од хотелски тип (соба/TWC) со најмалку 20 соби, дом за стари лица од апартмански тип со најмалку 20 апартмани, јавна кујна и сл.;

6. Објекти во кои почесто престојуваат лица со инвалидност: објекти во кои се наоѓа деловна просторија на сојузот, друштвото и/или здруженијата на лицата со инвалидитет, установи за воспитување и образование на лицата со инвалидност, установи за рехабилитација, установи за сместување на лицата со инвалидност и сл.;

7. Објекти за предучилишно и училишно образование: детски градинки, основно и средно училиште, установа за образование на возрасни лица, факултет, ученички/студентски дом со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици, ученички/студентски дом од хотелски тип (соба/TWC) со најмалку 25, студентски апартмански населби со најмалку 25 апартмани и сл.;

8. Објекти за културна намена: универзитетска библиотека, културен центар, конгресен центар, музеј, галерија, изложбен простор со површина од најмалку 300 м², кино-сали со најмалку 100 места за публика, театар со најмалку 100 места за публика и концертна сала со најмалку 100 места за публика и сл.;

9. Објекти за сообраќајна намена: аеродром, автобуска и железничка станица, автобуска и трамвајска постојка, железнички перон, пристанишна зграда кај бродските и траектните пристаништа, бензинска пумпна станица, јавно паркиралиште, јавна гаража со капацитет од најмалку 300 возила, одмаралиште (видиковец) покрај магистрален и регионален пат и сл.;

10. Објекти за спортска и рекреативна намена: спортски терен, спортска сала со најмалку 100 места во гледалиштето и сл.;

11. Објекти со забавна намена: забавен парк, зоолошка градина, ботаничка градина и сл.;

12. Објекти за верска и сакрална намена: црква, катедрала, џамија, обредна сала, објекти во кои се сместени верските поглавари, мртвечница, крематориум, гробишта и сл.;

13. Објекти за издржување на казни: завод за воспитување, казнено-поправен дом, истражен затвор и сл.;

14. Простори и површини за јавна намена: пешачки плоштад, улица, пешачка патека во парк, во зоолошка градина, околу колективните станбени згради за домување, станбено-деловни и деловни објекти, детско игралиште, шеталиште, надвозник, подвозник и пешачки мост, пешачки премин и сл.;

15. Објекти за останати намени: саемски и изложбен центар, парк на технологијата, јавно WC, објекти во кои треба да има изведено најмалку четири WC единици за јавна употреба, јавно засолниште и сл.

(3) Објекти со намена домување и со станбено-деловна намена се:
1. Станбена зграда со десет и повеќе станови, исклучиво со намена домување и
2. Станбено-деловна зграда со мешовита - станбена и друга намена, која има десет и повеќе станови.

(4) Кога во објект со намена домување ќе се предвиди или пренамени простор за јавна или деловна намена тогаш на тој објект, во зависност од видот на дејноста која се обавува во тој простор, се применуваат одредбите од став (3) на овој член.

(5) Во објектите со намена домување и со станбено-деловна намена со десет и повеќе станови се изведуваат најмалку 3% пристапни паркиралишта од вкупниот број на места за паркирање во паркинг просторот, обележани со хоризонтална и вертикална сигнализација.

Член 6

(1) Под услови за употреба на помагала на лицата со инвалидност (во натамошниот текст: услови за употреба на помагала) се подразбираат:

- простор потребен за движење со инвалидска количка;
- простор потребен за употреба на стап, патерици и одалки;
- простор потребен за употреба на бел стап и куче-водич.

(2) Доколку за одреден објект не се предвидени елементи на пристапност, техничкото решение за објектот треба да ги задоволи условите за употреба на помагало.

Член 7

(1) Елементи на пристапност се:
А. елементи на пристапност за совладување на висински разлики;
Б. елементи на пристапност за независно (самостојно) живеење; и
В. елементи на пристапност за независно (самостојно) движење во јавниот сообраќај.

(2) Елементите на пристапност се применуваат со одбирање на најповолното решение во однос на намената и другите карактеристики на објектот.

Член 8

(1) Пристапната релјефна површина, релјефната линија на водење, релјефната линија за предупредување и/или релјефното поле за предупредување се изведуваат со релјефна обработка со висина од 5 мм. на начин кој нема да го отежнува движењето со инвалидска количка, да биде препознатлива на допир на стапалото или белиот стап, да не задржува вода, снег и нечистотија и лесно да се одржува.

(2) Најмалите димензии на релјефната површина и местата на кои е задолжителна нејзината примена, се одредува во зависност од секој елемент на пристапност согласно овој правилник.

Член 9

За потребата од совладување на висински разлики во просторот во кој се движат лицата со инвалидност и со намалена подвижност како елементи на пристапност се: рампи, скалишта, лифтови, вертикална подигачка платформа и косо подигачка склоплива платформа.

Член 10

(1) Рампата се користи како елемент за пристапност за потребите од совладување на висински разлики исклучиво до 120 см., во внатрешниот или надворешниот простор.

Рампата, независно дали се наоѓа во внатрешен или надворешен простор, треба да биде изведена од материјали кои спречуваат секако лизгање.

- (2) Рампата треба да има:
- дозволено накосување исклучиво до 1:20 (5%);
 - светла ширина од најмалку 120 см. во надворешниот простор, односно најмалку 90 см. во внатрешниот простор;
 - на секои 6,00 м. должина на рампата да има подест за одмор со најмала должина од 150 см.;
 - изведена ограда со ракофати на незаштитените места;
 - ракофати со дијаметар од 4 см., обликувани на начин да можат да се опфатат со дланката, поставени на две висини - од 60 см. и од 90 см., продолжени во однос на настапната плоча од рампата за 30 см., со заоблен завршеток;
 - на оградата на рампата која се наоѓа во надворешниот простор, ракофатот да биде изведен од материјал кој не е осетлив на термички промени;
 - ограда со исполна од стакло треба да биде видливо обележена со ознаките за пристапност; и
 - сликовит приказ на ознаките според сликите 1.5, 1.7 и 1.8 од Прилогот на овој правилник.

(3) По исклучок од став (1) на овој член, во надворешен простор, кога за тоа не постојат услови, за потребите од совладување на висински разлики поголеми од 120 см., може да се предвиди рампа согласно став (2) на овој член.

Член 11

- Скалиштето треба да има:
- височина на скалило од најмногу 15 см.;
 - широчина на газиштето од најмалку 33 см.;
 - светла ширина на скалишен крак во внатрешен простор од најмалку 110 см.;
 - светла ширина на скалишен крак во надворешен простор од најмалку 120 см.;
 - раб на газиштето кој ќе биде обработен со материјал кој ќе спречи лизгање и да биде визуелно контрастен во широчина од најмалку 2 см.;
 - ракофати на заштитната ограда на скалиштето кои ќе бидат изведени во континуитет по целата должина, а на почетокот и на крајот од скалиштето да бидат продолжени во однос на настапната плоча од скалиштето за 30 см., со заоблени завршетоци;
 - ракофати на оградите од скалиштето кои ќе бидат изведени на начин кој ќе овозможи да биде опфатен со дланката;
 - ракофати на оградите од скалиштето во надворешен простор кои ќе бидат изведени од материјал кој не е осетлив на термички промени;
 - на скалишен крак со широчина од 250 см. и повеќе треба да биде изведен со средишен ракофат;
 - простор под првиот скалишен крак ограден со ограда во височина од 70 см. до местото каде под погледот на скалишниот крак е 210 см. или подот под скалишниот крак денивелиран со подигање за најмалку 30 см до местото каде висината на погледот на скалишниот крак е 210 см.
 - пред првото и после последното скалило треба да биде изведено релјефно поле на предупредување со широчина од 40 см. преку целата широчина на скалиштето, со релјефна површина опишана во членот 8 од овој правилник;
 - ограда со исполна од стакло треба да биде видливо обележена со ознаките за пристапност; и
 - сликовит приказ на ознаките според сликите 1.2., 1.3., 1.5., 1.6. и 1.9 од Прилогот на овој правилник.

Член 12

(1) Лифтот се применува како елемент на пристапност за потребите од совладување на висински разлики поголеми од 120 см. во внатрешен или надворешен простор.

- (2) Лифтот треба да има:
- внатрешни димензии од најмалку 110 x 140 см.;
 - врата со широчина на светлиот отвор од најмалку 90 см., која треба да биде лизгачка или да се отвара на надвор во однос на кабината на лифтот;
 - повикувачка и управувачка табла се поставува на височина од 90 - 120 см. на која командните копчиња ќе бидат контрастно изведени, со релјефно препознатливи броеви на катовите и со други информации на брајовата азбука;
 - ракофат во лифтот кој ќе биде на височина од 90 см.;
 - најава на катовите која треба да биде визуелно-светлосна и звучна; и
 - сликовит приказ на ознаките според сликите 1.2., 1.3., 1.4. и 1.10. од Прилогот на овој правилник.

(3) Кога лифтот се наоѓа во јавен или деловен објект од членот 5, став (2), алинеите 5 и 6 од овој правилник, лифтот треба да има и говорно најавување на катовите.

(4) Од влезната врата на објектот до лифтот треба да има релјефна линија на водење со ширина од најмалку 40 см., со релјефна обработка.

(5) Кога совладувањето на висинските разлики се решаваат со повеќе лифтови, тогаш најмалку еден лифт треба да биде согласно одредбите од ставите (2), (3) и (4) на овој член.

Член 13

(1) Вертикалната подигачка платформа се применува како елемент на пристапност за потребите од совладување на висински разлики поголеми од 120 см. во внатрешен или надворешен простор, кога истото не може да се реши со лифт или со друг елемент на пристапност пропишан со овој правилник.

(2) Вертикалната подигачка платформа треба да има:
- настапна површина од најмалку 110 x 140 см.;
- бочни страни на платформата затворени до височина од 120 см.;
- влезна врата со ширина на светол отвор од најмалку 90 см., која треба да биде лизгачка или да се отвара спрема надвор;
- сликовит приказ на ознаките според слика 1.11. од Прилогот на овој правилник.

Член 14

(1) Косо подигачката склоплива платформа се применува како елемент на пристапност за потреби од совладување на висински разлики поголеми од 120 см. во внатрешен или надворешен простор, кога истото не може да се реши со лифт или друг елемент на пристапност утврден со овој правилник.

(2) Косо подигачката склоплива платформа се поставува на бочните скалишни сидови или скалишна ограда, која се води по целата должина.

(3) Косо подигачката платформа треба да има:
- настапна површина од најмалку 90 x 100 см.;
- бочна подна преклопна заштита со височина од 20 см. и преклопен заштитен ракофат; и
- сликовит приказ на ознаките според слика 1.12. од Прилогот на овој правилник.

Член 15

Елементи на пристапност за независно (самостојно) живеење се: влезен простор, комуникации, WC, бања, кујна, соба, училиница, работен простор, стан, кафеана и ресторан, кабина за пресоблекување, туш кабина, влез во вода на плажа и на базен, место во гледалиште, телефон, тектофон, факс, банкомат, електрични инсталации (домофон, прекинувач за светло и свонче, утикачи во кујна, останати утикачи, главна плоча за електрична инсталација), кваки на врати и прозорци, шалтер, пулт, индуктивен чвор или трансмисиjsки обрач, огласно пано, ориентациjsки план за движење во објектите и сл.

Член 16

(1) Влезниот простор во објектите е влез до кој се доаѓа директно од јавната пешачка површина или со помош на елементите на пристапност за совладување на висинските разлики.

(2) Влезниот простор треба да има:
- еднокрилна врата со ширина на светлиот отвор од најмалку 110/210 см., или двокрилна врата со ширина на светлиот отвор од најмалку 2x90/210 см., која е лизгачка или која се отвара на надвор;
- пристапна квака согласно одредбите на членот 30 од овој правилник;
- праг на вратата кој не е повисок од 2 см.;
- стругач и чистач за чевли изведен од материјал кој не се собира, вградени во висина на подот;
- изведена клизна врата со ширина на светлиот отвор од најмалку 90 см., во случај кога главната влезна врата е кружна;
- главната влезна клизна врата со светол отвор од најмалку 90/120 см. и обезбеден простор пред вратата со димензии 150 x 150 см.;
- ознака за смерот на отварање на вратата;
- видливи ознаки поставени на височина од 90 до 160 см., во случај кога влезната врата и преградните сидови на влезниот простор се изработени од стаклени површини поголеми од 1,5 м², без пречки;
- ветробран со должина од 240 см.;
- пролаз со полукружна ограда со светла ширина од најмалку 90 см., кај усмерувачките влезови;
- осветлување на ниво од 200 лумена;
- електрични инсталации изведени во согласност со одредбите на членот 29 од овој правилник;

- поставена видео камера доколку влезната врата се отвара со домофон и
- сликовит приказ на ознаките според сликите 1.2., 1.3., 1.6. и 1.13 од Прилогот на овој правилник.

Член 17

- Комуникациите треба да бидат со:
- широчина на ходникот од најмалку 150 см.;
 - површини по кои се оди на исто ниво;
 - површини по кои се оди, а кои не се на исто ниво, меѓусебно поврзани со елементи за пристапност за совладување на висински разлики согласно овој правилник;
 - врати на комуникациите изведени без праг, со светла широчина на отворот од најмалку 90 см.;
 - врати со пристапна квака според одредбите на членот 30 од овој правилник;
 - влезната врата која од комуникациите водат во други простори и простории, станови и сл. треба да бидат изведени со праг кој нема да биде повисок од 2 см.;
 - видливо поставени ознаки на височина од 90 до 160 см., во случај кога влезната врата и преградните сидови на комуникациите се изработени од стаклени површини поголеми од 1,5 м², без пречки;
 - осветлување на ниво од 100 луха;
 - растојание помеѓу оградите од најмалку 90 см., на местата каде движењето се усмерува со огради;
 - инсталациска и друга опрема поширока од 10 см. треба да биде вградена и/или поставена во ниши на сидовите (противопожарни апарати, противопожарни црева и млазници);
 - електрични инсталации согласно одредбите на членот 29 од овој правилник;
 - ознаки на комуникациите поставени во распон на височина од 120 до 160 см.; и
 - сликовит приказ на ознаките според сликите 1.1., 1.2., 1.3., 1.6. и 1.8. од Прилогот на овој правилник.

Член 18

- (1) WC-то треба да има:
- врата со широчина на светлиот отвор од најмалку 90 см. која се отвара на надвор;
 - пристапна квака согласно одредбите на членот 30 од овој правилник;
 - вграден механизам за отварање на вратата од надвор во случај на повик за помош;
 - електрични инсталации изведени согласно член 29 од овој правилник;
 - WC шолја заедно со даска за седење со висина од 45 до 50 см.;
 - до WC шолјата да бидат вградени два држачи за раце со должина од 90 см., поставени на сид на височина од 80 до 90 см. од површината на подот;
 - најмалку еден држач за рацете, кој треба да биде преклопен и тоа оној од пристапната страна на WC шолјата, а другиот може да биде фиксно прицврстен на подот;
 - раздалеченоста на предниот раб на WC шолјата од сидот треба да биде најмалку 65 см.;
 - уредот за пуштање на вода од WC казанчето треба да биде поставен на висина од 70 см. од површината на подот или да биде изведено сензорско пуштање на вода во WC шолјата;
 - конзолен мијалник со широчина од најмалку 50 см., поставен на височина од најмалку 80 см., со сифон сместен во сид или покрај сидот;
 - славина - еднорачна мешалка или вградено сензорско отварање и затварање на водата;
 - широчина на слободен простор пред WC шолјата од најмалку 90 см.;
 - широчина на слободен простор пред мијалникот од најмалку 90 см.;
 - слободен простор за завртување на инвалидска количка во радиус од најмалку 150 см.;
 - закосено огледало чиј долен раб ќе биде поставен на височина од 100 см.;
 - закачалка за облека поставена на висина од 120 см.;
 - алармен уред со прекинувач на притисок или на врвца за повлекување, поставен на височина од 60 см.;
 - друга опрема достапна од инвалидска количка, која нема да пречи на движењето, прицврстена на сид, изведена контрастно во однос на подот и сидовите;
 - во случај кога WC-то е во јавна употреба, треба да има посебен влез, издвоен од машките и женските санитарни групи;
 - од влезната врата на објектот до вратата на јавното WC, да биде изведена релјефна линија на водење во широчина од најмалку 40 см., изведена релјефно со жлебови поставени во правец на движењето; и
 - сликовит приказ на ознаките според слика 1.14. од Прилогот на овој правилник.

(2) WC-то во состав на пристапен стан и во состав на соба и/или апартман во објектите (хотел, ученички и студентски дом, дом за стари и изнемоштени лица и сл.) треба да ги исполнува условите од став (1) на овој член, освен условите пропишани со алинеите 1, 3, 19, 20 и 21. Влезната врата на таквото WC треба да биде со широчина на светлиот отвор од најмалку 80 см.

Член 19

- (1) Бањата треба да има:
- простор за туширање без прегради со минимална димензија од 90 x 90 см. и држач на висина од 75 см. или када со височина на горниот раб од најмногу 50 см. и дигалка за када;
 - држач за раце поставен на височина од 80 до 90 см. од површината на подот, односно држач покрај просторот за туширање поставен на височина од 75 см.;
 - водоотпорно седиште поставено на височина од 45 до 50 см., во просторот за туширање;
 - сета опрема достапна од инвалидска количка која не смета на движењето, прицврстена на сид, изведена

контрасно во однос на подот и сидовите;
 - опрема пропишана за пристапно WC според одредбите на член 18 од овој правилник и тоа: мијалник, огледало, славина, закачалка за облека, алармен уред, WC шолја и уред за пуштање на вода (оваа опрема е задолжителна доколку бањата е предвидена со WC во ист простор);
 - врата со широчина на светлиот отвор од најмалку 80 см.;
 - врата со широчина на светлиот отвор од најмалку 90 см. доколку во бањата се влегува од јавна комуникација (на пример во болниците, лекувалиштата и сл.);
 - врата и прозорци со пристапни кваки согласно член 30 од овој правилник;
 - електрични инсталации изведени согласно член 29 од овој правилник; и
 - сликовит приказ на ознаките според сликите 1.14. и 1.15. од Прилогот на овој правилник.

(2) Во објектите од здравствено-социјална и рехабилитациска намена, како и во објектите кои почесто ги користат лицата со инвалидност, кадата треба да биде достапна од три страни.

Член 20

Кујната треба да има:
 - слободна работна површина во должина од најмалку 90 см.;
 - работна, грејна површина и садопер конзолно изведени, со длабочина на пристапот од најмалку 60 см., со горен раб на височина од најмалку 85 см. и долен раб на висина од најмалку 70 см.
 - висечки елементи поставени со долниот раб на височина од 120 см. од површината на подот;
 - долни елементи на извлекување;
 - слободен простор за користење на кујнските елементи и вртење на инвалидската количка со радиус од најмалку 150 см.;
 - простор за движење околу мебелот со ширина од најмалку 120 см.;
 - влезна врата со ширина на светлиот отвор од најмалку 80 см.;
 - врата и прозорци со пристапни кваки согласно член 30 од овој правилник;
 - електрични инсталации изведени согласно член 29 од овој правилник; и
 - сликовит приказ на ознаките според слика 1.1 од Прилогот на овој правилник, во случаите кога пристапната кујна се наоѓа надвор од станот/апартманот (на пример во камп и сл.).

Член 21

Собата, училницата и работниот простор треба да имаат:
 - слободен простор за завртување на инвалидска количка во просторијата со најмал радиус од 150 см.;
 - простор за движење околу мебелот со широчина од најмалку 120 см.;
 - работна маса, конзолно изведена, така да горната површина биде на височина од најмалку 85 см., со длабочина на пристапот од најмалку 50 см., а погледот на височина од најмалку 70 см.;
 - влезна врата на училницата и работниот простор да биде со широчина на светлиот отвор од најмалку 90 см., а на собата најмалку 80 см.;
 - врата и прозорци со пристапни кваки согласно член 30 од овој правилник;
 - електрични инсталации изведени согласно член 29 од овој правилник; и
 - сликовит приказ на ознаките според слика 1.1 од Прилогот на овој правилник, освен собата во состав на стан/апартман.

Член 22

(1) Станот треба да ги содржи елементите на независно (самостојно) живеење според членовите 18, 19, 20, 21, 29 и 30 од овој правилник, заради што до него треба да биде обезбеден пристап од јавната пешачка површина, по правило низ главниот влез на објектот, со примена на најпогодните решенија на пристапност за совладување на висински разлики согласно одредбите на членовите 10, 11, 12, 13 и 14 од овој правилник.

(2) Кога во објектот во кој се наоѓа пристапен стан, планиран е гаражен простор, од гаражниот простор до станот треба да се предвиди комуникација според одредбите на членот 17 од овој правилник.

(3) Едноставно прилагодлив стан за лицата со инвалидност, по правило се гради во приземјето на објектот, односно на катот од кој е најлесно да се обезбеди сигурен простор во случај на опасност.

(4) Освен условите од став (1) на овој член, станот треба да има:
 - влезна врата со широчина на светлиот отвор од најмалку 110 см.;
 - останатите врати во станот да бидат со широчина на светлиот отвор од најмалку 80 см.;
 - врата и прозорци со пристапни кваки согласно член 30 од овој правилник;
 - електрични инсталации изведени согласно член 29 од овој правилник;
 - заоблени прагови, не повисоки од 2 см.;
 - ходници со широчина од најмалку 120 см.; и
 - сликовит приказ на ознаките според слика 1.1 од Прилогот на овој правилник.

(5) При проектирањето и изградбата на градбите од членот 5, став (3) на овој правилник, на секои десет станови треба да се обезбеди еден едноставно прилагодлив стан на лицата со инвалидност. Вкупниот број на едноставно прилагодливи станови, се одредува со заокружување на вкупниот број станови на првата повисока десетка, но не повеќе од четири стана.

(6) Како едноставно прилагодлив стан за лицата со инвалидност се смета станот кај кој може да се исполнат условите од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член, со преправки кои нема да влијаат на доверливоста на објектот и/или важните предуслови за објектот. Техничкото решение на едноставен прилагодлив стан треба да биде прикажано во проектот за градбата.

(7) При проектирањето и изградбата на туристичките населби со најмалку 50 апартмани, домовите за стари и изнемоштени лица со апартмански тип со најмалку 20 апартмани и студентските апартмански населби со најмалку 50 апартмани, треба да има задоволителен број на пристапни апартмани и тоа по еден пристапен апартман за минималниот број на апартмани, а потоа по еден на секои следни 20 апартмани. Вкупниот број на прилагодливи пристапни апартмани се одредува со заокружување на првата повисока десетка.

Член 23

(1) Кафеаната и ресторанот треба да ги содржат елементите на пристапност од членот 16 за влезниот простор, од членот 17 за комуникациите и од членот 18 за WC од овој правилник.

(2) Освен условите од ставот (1) на овој член, кафеаната и ресторанот треба да имаат:

- обезбеден простор за движење помеѓу масите, столовите и другите вертикални пречки со широчина од најмалку 100 см., за најмалку 20% од вкупната употреблива корисна површина на кафеаната и ресторанот, која е наменета на корисниците на просторот;
- шанк и маси, така што горната површина да биде на височина од 85 см., а погледот на височина од најмалку 70 см. со можен пристап до шанкот и масата за најмалку 20% од тој инвентар;
- завршна обработка на сидовите, подовите и вратите изведена контрастно;
- подна облога од цврст материјал, кој не го отежнува движењето на инвалидската количка;
- поставена воочлива ознака на височина од 90 до 160 см., во случај кога вратите и преградните сидови на кафеаната и ресторанот се изведени од стаклени површини поголеми од 1,5 м², без пречки;
- врата со пристапна квака согласно член 30 од овој правилник и квака со боја која ќе биде во контраст со подлогата на вратата;
- сликовит приказ на ознаките според сликите 1.13. и 1.16. од Прилогот на овој правилник.

Член 24

(1) Кабината за пресоблекување треба да има:

- димензии од најмалку 160 x 210 см.;
- врата со пристапна квака согласно членот 30 од овој правилник, со широчина на светлиот отвор од најмалку 90 см. која се отвара на надвор;
- закачалка за облека на височина од 120 см.;
- клупа на преклопување, поставена на височина од 45 до 50 см. и
- сликовит приказ на ознаките според слика 1.1. од Прилогот на овој правилник.

(2) Во објектите, кои согласно член 44 од овој правилник треба да содржат кабина за пресоблекување, треба да се изведат 10% пристапни кабини од вкупниот број на кабини, но не помалку од една.

Член 25

(1) Туш кабината треба да има:

- димензии во основа од најмалку 230 x 230 см.;
- врата со пристапна квака согласно член 30 од овој правилник, со широчина на светлиот отвор од најмалку 90 см., која ќе се отвара кон надвор;
- соодветни електрични инсталации согласно член 29 од овој правилник;
- површина на просторот под тушот од најмалку 90 x 90 см., изведена без прагови, со нагиб за одвод на водата;
- еднорачна славина или славина со вграден сензор;
- алармен уред со прекинувач на притисок или врвца за повлекување на височина од 60 см.;
- закачалка за облека поставена на височина од 120 см.;
- држач за сапун поставен на височина од 90 см.;
- сликовит приказ на ознаките според слика 1.15. од Прилогот на овој правилник.

(2) Во градбите кои согласно член 44 на овој правилник треба да содржат туш кабина, треба да се изведат најмалку 10% пристапни кабини, сметајќи од вкупниот број на кабини, но не помалку од една.

Член 26

(1) Влезот во вода на плажа и на базен треба да има пристапна рампа, која доаѓа до дното на длабочина од 60 - 80 см. во однос на средното ниво на површината на водата (море, езеро, река, базен).

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, на плажите во лекувалиштата и базените каде што не може да се обезбеди пристапност со пристапен влез, таков влез може да се овозможи со подвижен стол, со лифт и/или со елементи на пристапност за совладување на висински разлики.

(3) Покрај влезот во вода од ставот (1) на овој член, треба да се постави и сончалиште со најмали димензии од 90 x 200 см. и височина од 50 см. за лицата со телесни оштетувања. Задолжителниот број на сончалишта изнесува 1% од вкупниот број на сончалишта на плажата/базенот, но не помалку од едно.

(4) Пристапниот влез во вода на плажа и на базен, означен е со ознаката за пристапност според сликата 1.17. од Прилогот на овој правилник.

Член 27

(1) Местото во гледалиште треба да има димензии од најмалку 90 x 140 см. и да биде означено со ознака за пристапност според слика 1.20. од Прилогот на овој правилник.

(2) Задолжителниот број на пристапни места во гледалиштето, се пресметува според вкупниот број на места за седење и тоа:

- од 100 до 300 места за седење - се изведуваат најмалку две пристапни места;
- од 301 до 1.000 места за седење - се изведуваат најмалку 2% пристапни места;
- од 1.001 и повеќе - се изведуваат најмалку 1% пристапни места.

Член 28

(1) Телефонот, текстофонот, телефаксот и банкоматот треба да ги исполнуваат следните услови:
- телефонот со горната површина и копчињата да биде поставен на височина од 120 см. од нивото на подот, а слушалката на висина на дофат на раката - 100 см.;
- текстофонот, телефаксот и банкоматот да бидат поставени така што долниот раб ќе биде на височина од 70 см. од нивото на подот;
- уредите да бидат поставени на начин што ќе овозможи користење на сите функции на истите од инвалидска количка;
- да има сликовит приказ на ознаките според сликите 1.2., 1.3. и 1.4., за пристапен телефон 1.18. и за пристапен текстофон, телефакс и банкомат и спрема слика 1.19 од Прилогот на овој правилник.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, пристапен телефон, текстофон, телефакс и банкомат за слепи лица и лица со оштетен вид, за глуви лица и лица со оштетен слух, се поставени на вообичаената височина.

(3) Кога уредите од ставот (1) на овој член се наоѓаат внатре во објектот, пристапни за слепите лица и лицата со оштетен вид се ако од влезната врата до уредот е поставена релјефна линија за водење со широчина од најмалку 40 см. со релјефна површина и со жлебови во правецот на движење.

Член 29

(1) Електричната инсталација треба да има:
- домофон поставен на височина од 110 до 120 см. со светлосна ознака;
- прекинувачи за светло и свонче поставени на височина од 90 до 120 см.;
- штекери во пристапната кујна поставени непосредно над работната површина;
- останати штекери поставени на височина од 90 до 120 см.; и
- главна плоча за електрична инсталација поставена со горниот раб на височина од 90 до 120 см.

(2) Целокупната електрична инсталација треба да биде изведена во контраст со подлогата на сидот.

Член 30

(1) Кваките на вратите и прозорците треба да бидат примерно обликувани, поставени на височина од 90 см. за врата, а за прозорец кваката или механизмот за отварање да биде поставен на височина од 90 до 120 см.

(2) Ракувањето со кваката за придвижување на механизмот за отварање и затварање на врата/прозорец од ставот (1) на овој член треба да биде лесно.

Член 31

(1) Шалтерот за лицата со инвалидска количка треба да има:
- горна површина на височина од 85 см., а погледот на височина од најмалку 70 см., конзолно поставена, со длабочина на пристапот од најмалку 50 см.; и
- сликовит приказ на ознаките според слика 1.23. од Прилогот на овој правилник.

(2) Пристапниот шалтер за глумите лица, лицата со оштетен слух, за слепите лица и лицата со оштетен вид треба да има:
- комуникациско помагало;
- релјефна линија за водење со широчина од најмалку 40 см. со релјефна површина и со жлебови во правецот на движење од влезната врата на објектот до шалтерот; и
- сликовит приказ на ознаките според сликите 1.2., 1.3., 1.4., 1.6. и 1.21. од Прилогот на овој правилник.

(3) Кога во просторијата се наоѓаат три или повеќе шалтери од исти тип на работење, еден од трите шалтери треба да ги исполнува условите за пристапност за лицата во инвалидска количка, а еден за глумите лица, лицата со оштетен слух, за слепите лица и лицата со оштетен вид.

(4) Кога со посебни прописи кои ја уредуваат заштитата во работењето со готови пари и скапоцености се одредени услови за изведуваче на шалтери, пристапниот шалтер треба да ги исполни и условите од тој пропис.

Член 32

(1) Пултот за лицата со инвалидска количка, треба да биде:
- изведен наблиску до просторот и/или просторијата во која се дава услугата;
- поставен со горниот раб на височина од 70 см.;
- конзолно обликуван со длабочина на пристапот од најмалку 50 см.;
- со обезбеден пристап од најмалку 120 см.; и
- означен со ознака за пристапност според слика 1.23. од Прилогот на овој правилник.

(2) Пристапниот пулт за глумите лица, лицата со оштетен слух, за слепите лица и лицата со оштетен вид се изведува со вообичаената височина, кој треба кој има:
- комуникациско помагало;
- релјефна линија за водење со широчина од најмалку 40 см. со релјефна површина и со жлебови во правецот на движење од влезната врата на објектот до пултот;
- сликовит приказ на ознаките според сликите 1.2., 1.3., 1.4., 1.6. и 1.21. од Прилогот на овој правилник.

(3) Кога во просторијата се наоѓаат три или повеќе пултови од исти тип на работење, еден од трите шалтери треба да ги исполнува условите за пристапност за лицата во инвалидска количка, а еден за глумите лица, лицата со оштетен слух, за слепите лица и лицата со оштетен вид.

Член 33

(1) Индуктивен чвор или трансмисиски обрач се вградува во просторија со површина поголема од 500 м², односно во просторија која истовремено може да ја користат повеќе од 100 лица и во која говорот се репродуцира со помош на звучник.

(2) Просторијата во која е поставен индуктивен чвор или трансмисиски обрач се означува со ознаката за пристапност според слика 1.22. од Прилогот на овој правилник.

Член 34

(1) Огласното пано треба да биде поставено со својот долен раб на височина од 120 до 160 см.

(2) Огласното пано се означува со ознаката за пристапност според слика 1.24. од Прилогот на овој правилник.

Член 35

Ориентацискиот план за движење во објектот треба да биде изработен релјефно и треба да:
- биде поставен хоризонтално или приближно хоризонтално на височина од најмногу 90 см., односно вертикално или приближно вертикално со височина на горниот раб од најмногу 180 см.;
- биде поставен на влезот во објектот;
- содржи информации напишани со брајовата азбука;

- биде поставена релјефна линија за водење со широчина од најмалку 40 см. со релјефна површина и со жлебови во правецот на движење од влезната врата на објектот до ориентациониот план; и
- биде означен со ознаката за пристапност според слика 1.2. и 1.3. од Прилогот на овој правилник.

Член 36

Елементи за пристапност за независно (самостојно) движење во јавниот сообраќај на лицата со инвалидска количка и лицата со намалена подвижност се: стојалиште и перон, паркиралишно место, јавна пешачка површина, семафор, пешачки премин, пешачки остров и раскрсница.

Член 37

(1) Стојалиштето и перонот треба да имаат:
- должина најмалку колку и должината на превозното средство (автобус, трамвај или воз) кое застанува на стојалиштето, односно перонот и со широчина од најмалку 200 см.;
- височина на пристапот на висинско ниво на првото скалило од превозното средство;
- релјефната линија на водење треба да биде изведена по целата широчина на пристапот на стојалишта кои се наоѓаат во близина на некој објект во кој почесто престојуваат лица со инвалидност; и
- поставена релјефна линија за предупредување со широчина од 20 см., релјефно обработена со жлебови поставени во правецот на движење на возот, на оддалеченост од 80 см. од работ на перонот, по целата негова должина.

(2) На стојалишта (автобус или трамвај) во населените места каде што е изведен пристап кон превозното средство, треба да биде изведена релјефна линија за водење со широчина од најмалку 40 см. и должина од 150 см., релјефно обработена со жлебови во правецот на движење;

(3) По исклучок на од ставот (1), алинеја 2 на овој член, висината на пристапот, кога во употреба се превозни средства со високо прво скалило, може да биде и понизок, но не понизок од 18 см. од првото скалило на превозното средство, ако со посебен пропис со кој се утврдуваат условите за изградба на градбите од железничката инфраструктура не е поинаку определено.

Член 38

Паркиралишното место треба да има:
- паркиралишно место за еден автомобил со димензии 370 x 500 см., кога се наоѓа во низа на паркиралишни места и со обезбеден услов за совладување на висинските разлики;
- паркиралишно место за два автомобили со димензии 590 x 500 см., кога се наоѓа во низа на паркиралишни места, со обезбеден простор помеѓу автомобилите од 150 см. и со обезбеден услов за совладување на висинските разлики;
- излез од паркиралишното место на пристапен простор осигуран со коси ивичници со накосување најмногу до 10% и широчина од најмалку 120 см.;
- површина на паркиралишното место изведена од материјал кој нема да го отежнува движењето на инвалидската количка;
- хоризонтална и вертикална сигнализација согласно прописите за безбедност во сообраќајот;
- најмалку 3% пристапни паркиралишни места од вкупниот број на места за паркирање во паркинг просторот кај објектите со намена домување и со станбено-деловна намена со десет и повеќе станови и
- сликовит приказ на ознаките според слика 1.25. од Прилогот на овој правилник.

Член 39

(1) Јавната пешачка површина треба да биде:
- подигната во однос на коловозот со прирабник со височина од најмалку 3 см., изведена со типски елементи, а кога е во ниво со коловозот да биде разделена со ограда;
- со широчина од најмалку 150 см.;
- поврзана со останатите пешачки површини без препреки; и
- заштитена од улицата со ограда со височина од 90 см. кога се наоѓа во подрачје со зајакната пешачко движење (навала на луѓе).

(2) Различните нивоа на јавните пешачки површини меѓусебе се поврзуваат со соодветни елементи на пристапност за совладување на висински разлики според овој правилник.

(3) Кога различните нивоа на јавните пешачки површини од ставот (2) на овој член се поврзани со пристапен лифт или со пристапна вертикална подигачка платформа, треба да се поврзани и со пристапно скалиште.

(4) Целокупната комунална и урбана опрема (клупи, маси, знаци, канделабри за улично осветлување, корпи за отпадоци, држачи за велосипеди, рекламни паноа и сл.) треба да се поставува покрај работ на јавната пешачка површина, така што нема да претставува препрека за слепите лица и лицата со оштетен вид.

(5) Целокупната испакната комунална опрема закачена на сидовите од објектите покрај јавната пешачка површина која се наоѓа на височина од 70 до 220 см. и чие испакнување е поголемо од 10 см., треба да биде изведена со својата полна должина и ширина се до јавната пешачка површина или означена на начин што пешачката површина под нив ќе се зголеми за 3 см. во однос на околното ниво.

(6) Кога покрај јавната пешачка површина се наоѓа велосипедска патека или паркиралиште, потребно е да се изведе разграничување со денивелација од најмалку 3 см. со зелена површина, типски елементи или сл.

Член 40

Семафорот треба да ги исполнува следните услови:
- семафор кој се наоѓа на премин преку улица која има повеќе од две сообраќајни ленти во исти смер треба да има релјефен план на преминување;
- семафор кој се наоѓа во подрачје каде се наоѓа објект во кој почесто престојуваат слепи лица и лица со оштетен вид, треба да има и звучна сигнализација;
- семафор на раскрсница, треба да има звучна сигнализација на семафорот во еден сообраќаен правец кој не се преклопува со звучната сигнализација поставена на семафорот за другиот сообраќаен правец;
- да има звучна сигнализација поставена на семафор која предупредува само на промена на светлото, а не и на интензитетот на сообраќајот на улицата; и
- точката дисперзија на звукот од звучната сигнализација поставена на семафорот, усмерена така да го повикува слепото лице или лицето со оштетен вид кое ја поминува улицата.

Член 41

(1) Пешачкиот премин треба да ги исполнува следните услови:
- преминот од нивото на тротоарот на нивото на улицата треба да биде обезбеден со закосен рабник со најголем дозволен нагиб од 10% и со широчина од најмалку 120 см.;
- на закосениот рабник треба да биде изведено релјефно поле за предупредување од чепаста структура која завршува на линијата паралелна со линијата на улицата и која е оддалечена од улицата за широчина на рабникот, но не помалку од 15 см.;
- во случај на минимална висина на тротоарот од 3 см., треба да биде изведено релјефно поле за предупредување од чепаста структура, со широчина од најмалку 40 см.; и
- во случај кога во функција е премин на улица надвор од раскрсница, на преминот треба да има релјефна линија на водење со широчина од најмалку 40 см., со жлебови поставени нормално на смерот на улицата, изведена до закосениот тротоар на преминот, а во должина од најмалку 110 см.

(2) Елементите на пристапност од ставот (1) на овој член се применуваат на соодветен начин на премините на сообраќајните, железничките, трамвајските или велосипедските патеки.

Член 42

Пешачкиот остров треба да ги исполнува следните услови:
- да биде изведен согласно член 41, став (1), алинеи 1, 2 и 3 од овој правилник;
- кога пешачкиот остров се наоѓа на ниво со коловозот или неговото ниво на местото на преминување се спушта на ниво на коловозот, тогаш тој на 15 см. од почетокот и на 15 см. пред крајот се означува со релјефни линии за предупредување, со жлебови нормални на правецот на движење, со ширина од најмалку 40 см. меѓусебно поврзани со релјефна линија на водење со жлебови поставени во правецот на движење со широчина од најмалку 40 см.;
- кога пешачкиот остров е подигнат во однос на нивото на коловозот, тогаш се изведува закосување според одредбите на членот 41, став (1), алинеи 1 и 2 од овој правилник; и
- кога пешачкиот остров на местото на преминување е спуштен на ниво на коловозот, а на подигнатиот дел има стојалиште за автобус или трамвај, задолжително се изведува закосување за пристап до стојалиштето, според одредбите на членот 41, став 1, алинеи 1 и 2 од овој правилник.

Член 43

(1) Раскрсницата треба содржи елементи на пристапен пешачки премин од членот 41 и пристапен пешачки остров од членот 42 на овој правилник.

(2) На раскрсницата која се наоѓа во подрачје од населеното место каде е сместен објект во кој почесто престојуваат слепи лица и лица со оштетен вид, пешачкиот премин треба да има пристапен семафор со звучна сигнализација и релјефна линија на водење со широчина од најмалку 40 см. со жлебови поставени нормално на

улицата. Релјефната линија за предупредување е изведена до закосувањето на рабникот на преминот, во должина од најмалку 110 см.

(3) Кога раскрсницата не е возможно да се совлада во едно ниво, се изведуваат подвозници или надвозници, со примена на соодветни елементи на пристапност за совладување на висински разлики според одредбите на овој правилник.

Член 44

(1) Градбите со јавна и деловна намена треба да се проектираат и да бидат изведени, така што во зависност од својата намена, да содржат елементи на пристапност од наведените членови на овој правилник и тоа:

1. Објекти за трговија, угостителство и/или туристичка намена:
- стоквени куќи од членовите 16, 17, 18, 32, 34 и 35 од овој правилник;
- трговски и услужни центри од членовите 16, 17, 18, 32, 34 и 35 од овој правилник;
- самопослуги со површина од најмалку 400 м² од членовите 16, 17, 18 и 32 од овој правилник;
- пазар од членовите 16 и 17 од овој правилник;
- кафе-бар, кафеана и ресторан со најмалку 80 места за седење од членовите 16, 17, 18 и 23 од овој правилник;
- диско клуб и ноќен клуб со површина од најмалку 400 м² од членовите 16, 17 и 18 од овој правилник;
- туристички информативен центар од членовите 16 и 17 од овој правилник;
- канцеларија на туристичка заедница со површина од најмалку 200 м² од членовите 16 и 17 од овој правилник;
- патничка агенција со површина од најмалку 200 м² од членовите 16 и 17 од овој правилник;
- слободно стоечка рецепција од членовите 16 и 34 од овој правилник;
- објекти за наутички туризам од членовите 16, 17, 18, 19 (или 25) и 34 од овој правилник;
- хотел (соба/TWC) со најмалку 25 соби од членовите 16, 17, 19 (или 25+18), 21 и 34 од овој правилник;
- хотел со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици од членовите 16, 17, 19 (или 25+18), 21 и 34 од овој правилник;
- hostel со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици од членовите 16, 17, 18, 19 (или 25), 21 и 34 од овој правилник;
- туристичка населба со најмалку 25 апартмани од членовите 16, 17, 22 и 34 од овој правилник;
- камп за најмалку 500 гости од членовите 16, 17, 19 (или 25), 20 и 34 од овој правилник;
- ресторан покрај магистрален и регионален пат од членовите 16, 17 и 18 од овој правилник;
- хотел со посебна ознака - мотел покрај магистрални и регионални патишта од членовите 16, 17 и 18 од овој правилник;
и
- трговско-угостителски содржини во состав на бензинските пумпни станици и сл. од членовите 16, 17 и 18 од овој правилник.

2. Објекти за поштенска и/или телекомуникациска намена:
- поштенска сала за работа со странки со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење од членовите 16, 17 и 31 од овој правилник;
- телекомуникациски центар за давање на услуги на корисниците со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење од членовите 16, 17 и 31 од овој правилник;
и
- објекти во кои се нудат телекомуникациски услуги на телефонирање, факсирање и сл. со најмалку три уреди од членовите 16, 17 и 28 од овој правилник.

3. Објекти за давање на услуги во промет со пари и други финансиски услуги:
- деловна банка со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење од членовите 16, 17 и 31 од овој правилник;
и
- експозитура на финансиска агенција со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење и сл. од членовите 16, 17 и 31 од овој правилник.

4. Објекти на администрација и слична намена:
- објекти во кои делуваат единиците на локалната и регионалната самоуправа и/или државната управа, објект на Владата на Република Македонија, објект на Собранието на Република Македонија, објекти на судовите, административна канцеларија на правно лице со јавни овластувања и други правни лица (Државно правобранителство на Република Македонија, Јавно обвинителство на Република Македонија, Народен правобранител на Република Македонија) и сл. од членовите 16, 17, 18, 34 и 35 од овој правилник.

5. Објекти за здравствено-социјална и рехабилитациона намена:
- простории на службата за социјално-здравствени услуги од членовите 16, 17, 18, 31, 33, 34 и 35 од овој правилник;
- аптека и продавница за ортопедски помагала од членот 16 од овој правилник;
- аптека и продавница за ортопедски помагала со најмалку три шалтери или пултови за ист тип на работење од членовите 16, 17, 31 (или 32) од овој правилник;
- амбуланта од членовите 16, 17, 18, 33 и 34 од овој правилник;
- здравствен дом од членовите 16, 17, 18, 31, 33, 34 и 35 од овој правилник;
- болница од членовите 16, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 31, 34 и 35 од овој правилник;
- лекувалиште од членовите 16, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 31, 34 и 35 од овој правилник;
- затворен базен во лекувалиште од членовите 16, 17, 18, 24, 25, 26, 31 и 34 од овој правилник;

- отворен базен во лекувалиште од членовите 16, 17, 18, 24, 25, 26 и 34 од овој правилник;
- бањски лекувалишта од членовите 16, 17, 18, 24, 25, 26 и 34 од овој правилник;
- затворено бањско капаиште од членовите 16, 17, 18, 24, 25, 26, 31, 34 и 35 од овој правилник;
- јавна бања од членовите 16, 17, 18, 24 и 25 од овој правилник;
- дом за стари и немоќни лица со најмалку 20 соби со заеднички санитарни единици од членовите 16, 17, 18, 19 (или 25), 21, 32, 34 и 35 од овој правилник;
- дом за стари и немоќни лица од хотелски тип (соба/TWC) со најмалку 20 соби од членовите 16, 17, 19 (или 25+18), 20, 21, 32, 34 и 35 од овој правилник;
- дом за стари лица од апартмански тип со најмалку 20 апартмани од членовите 16, 17, 22, 31, и 34 од овој правилник и
- јавна кујна и сл. од членовите 16, 17, 18 и 34 од овој правилник.

6. Објекти во кои почесто престојуваат лица со инвалидитет:
- објекти во кои се наоѓа деловна просторија на сојузот, друштвото и/или здруженијата на лицата со инвалидитет од членовите 16, 17, 18, 20, 21, 28, 29, 30, 33, 34 и 35 од овој правилник;
 - установи за воспитување и образование на лицата со инвалидитет од членовите 16, 17, 18, 21, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 и 35 од овој правилник и
 - установи за рехабилитација, установи за сместување на лицата со инвалидитет и сл. од членовите 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 34 и 35 од овој правилник.

7. Објекти за предучилишно и училишно образование:
- детски градинки од членовите 16 и 17 од овој правилник;
 - основно и средно училиште, установа за образование на возрасни лица, факултет од членовите 16, 17, 18, 21 и 34 од овој правилник;
 - ученички/студентски дом со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици од членовите 16, 17, 18, 19 (или 25), 20, 21 и 34 од овој правилник;
 - ученички/студентски дом од хотелски тип (соба/ТНЦ) со најмалку 25 соби од членовите 16, 17, 19 (или 25+18), 21 и 34 од овој правилник и
 - студентски апартмански населби со најмалку 25 апартмани и сл. од членовите 16, 17, 22 и 34 од овој правилник.

8. Објекти за културна намена:
- универзитетска библиотека од членовите 16, 17, 18, 32, 34 и 35 од овој правилник;
 - културен центар од членовите 16, 17, 18, 34 и 35 од овој правилник;
 - конгресен центар од членовите 16, 17, 18, 27, 33, 34 и 35 од овој правилник;
 - музеј, галерија, изложбен простор со површина од најмалку 300 м² од членовите 16, 17, 18, 32 и 34 од овој правилник и
 - кино, театар и концертна сала со најмалку 100 места за публика и сл. од членовите 16, 17, 18, 27, 33 и 34 од овој правилник;

9. Објекти за сообраќајна намена:
- аеродром од членовите 16, 17, 18, 31 (или 32), 33 и 34 од овој правилник;
 - автобуска и железничка станица од членовите 16, 17, 18, 31 (или 32), 33, 34, 37 и 39 од овој правилник;
 - автобуска и трамвајска постојка, железнички перон од членовите 34, 37 и 39 од овој правилник;
 - пристанишна зграда кај бродските и траектните пристаништа од членовите 16, 17, 18, 31 (или 32) и 35 од овој правилник;
 - одмориште (видиковец) покрај магистрален и регионален пат од членовите 18, 28, 38 и 39 од овој правилник;
 - јавно паркиралиште од членот 38 од овој правилник;
 - јавна гаража со капацитет од најмалку 300 возила од членовите 16, 17, 18 и 38 од овој правилник и
 - бензинска пумпна станица од членот 16 од овој правилник.

10. Објекти за спортска и рекреативска намена:
- спортски терен од членовите 16, 17, 18 и 24 од овој правилник и
 - спортска сала со најмалку 100 места во гледалиштето и сл. од членовите 16, 17, 18, 24, 25, 27 и 34 од овој правилник.

11. Објекти со забавна намена:
- забавен парк од членовите 16, 17, 18, 34 и 39 од овој правилник и
 - зоолошка градина, ботаничка градина и сл. од членовите 16, 17, 18, 34 и 39 од овој правилник.

12. Објекти за верска и сакрална намена:
- обредна сала од членовите 16, 17, 33 и 34 од овој правилник и
 - верски центар од членовите 16, 17, 18, 21 и 34 од овој правилник.

13. Објекти за издржување на казни:
- завод за воспитување од членовите 16, 17, 18, 19, 21 и 31 од овој правилник и
 - казнено-поправен дом, истражен затвор и сл. од членовите 16, 17, 18, 19, 21 и 31 од овој правилник.

14. Простори и површини за јавна намена:
- пешачки плоштад, улица, стаза во парк, детско игралиште, шеталиште од членот 39 од овој правилник;

- подвозник, надвозник и пешачки мост од членот 39 од овој правилник и
- пешачки премин и сл. од членовите 40, 41, 42 и 43 од овој правилник.

15. Објекти за останати намени:
- саемски и изложбен центар од членовите 16, 17, 18 и 34 од овој правилник;
 - парк на технологијата од членовите 16, 17, 18 и 34 од овој правилник;
 - јавно WC од членовите 16, 17 и 18 од овој правилник;
 - објекти во кои треба да има изведено најмалку четири WC единици за јавна употреба од членовите 16, 17 и 18 од овој правилник;
 - мртвечница и крематориум од членовите 16, 17 и 34 од овој правилник и
 - јавно засолниште и сл. од членовите 16, 17 и 18 од овој правилник.

(2) Објектите со намена домување и со станбено-деловна намена треба да се проектираат и да бидат изведени така што, во зависност од својата намена, да содржат елементи на пристапност од следните членови на овој правилник и тоа:

1. Објектите со намена домување од членовите 16, 17 и 22 од овој правилник;
2. Објектите со станбено-деловна намена од членовите 16, 17 и 22 од овој правилник. Освен овие елементи на пристапност во делот на објектот за деловна намена треба да бидат содржани и елементите на пристапност, во зависност од намената на тој деловен дел и тоа најмалку според одредбите на ставот (1) од овој член.

Член 45

Во состав на влезната партија кај следните објекти: здравствен дом, болница, лекувалиште, затворен базен во лекувалиште, затворено јавно-лекувалишно капалиште, дом за стари и изнемоштени лица со најмалку 20 соби со заедничка санитарна единица, дом за стари и изнемоштени лица со хотелски тип на соби (соба/TWC) со најмалку 20 соби, дом за стари и изнемоштени лица од апартмански тип со најмалку 20 соби, канцеларија на службата за социјално-здравствени грижи за работа со странки, институции за воспитување и образување на лица со инвалидност, институции за рехабилитација, институции за сместување на лицата со инвалидност, треба да се изведува пристапен шалтер.

Член 46

(1) Сите соби во болница, лекувалиште, како и институција за рехабилитација и сместување на лицата со инвалидност, треба да се изведат како пристапни соби.

(2) Задолжителниот број на пристапни соби во дом за стари и изнемоштени лица со хотелски тип на соби (соба/TWC) и во дом за стари и изнемоштени лица во кој се наоѓаат заеднички санитарни единици се одредува така што на првите 20 соби се изведува една пристапна соба, а за секои наредни десет соби се изведува уште по една пристапна соба. Вкупниот број на пристапни соби се одредува со заокружување на бројот на собите на првата наредна десетка.

(3) Задолжителниот број на пристапни соби и/или апартмани во хотел (соба/TWC) со најмалку 25 соби, во туристички населби со најмалку 25 апартмани, во хостели со најмалку 25 соби со заеднички санитарни единици, во ученички и студентски домови со хотелски тип (соба/TWC), со најмалку 25 соби како и во ученички и студентски домови со најмалку 25 соби каде се наоѓаат заеднички санитарни единици, изнесува најмалку 2% од вкупниот број на соби, така што потребниот број на соби се утврдува со заокружување на децималниот број на поголемиот цел број.

4) Задолжителниот број на пристапни сместувачки единици за лицата во објектите за извршување на казната затвор изнесува 5%, од вкупниот број на сместувачки единици, но не помалку од една.

Член 47

(1) Задолжителен број на WC-а и бањи во дом за стари и изнемоштени лица со заеднички санитарни единици се одредува така што на секои десет соби задолжително се изведува едно пристапно WC и една пристапна бања.

(2) Во хотел, ученички и студентски тип во кои се наоѓаат заеднички санитарни единици, задолжително на секои 25 соби се изведува едно пристапно WC и една пристапна бања.

Член 48

Кога во објектот е предвидено вработување на лица со инвалидност, треба да се осигура пристапна работна просторија и пристапно WC.

Член 49

(1) Во кафе бар, кафеана и ресторан со помалку од 80 места за седење, диско клуб и ноќен клуб со површина помала од 400 м², музеј, галерија, изложбен простор со површина помала од 300 м², кино, театар и концертна сала со помалку од 100 места во гледалиште, треба да се обезбеди пристапност за совладување на висинските разлики според одредбите на овој правилник и истите треба да имаат пристапно WC.

(2) Доколку во објектите од ставот (1) на овој член, задолжителна е изведба на само едно WC за жени и мажи, тогаш тоа WC треба да се изведе како пристапно WC.

(3) Во случај на реконструкција на објектите од ставот (1) на овој член, може да се утврди отстапување од елементите на пристапност, исклучиво од причина што постојните услови на објектот тоа не го дозволуваат или пак условите за пристапност од јавната површина до објектот тоа не го дозволуваат.

Член 50

(1) На јавно паркиралиште и во јавна гаража се изведуваат 5% пристапни паркиралишни места во однос на вкупниот број на паркиралишни места, но не помалку од едно.

(2) Во објектите од членот 5 на овој правилник се изведуваат 5% пристапни паркиралишни места во однос на вкупниот број на паркиралишни места, но не помалку од едно.

Член 51

(1) Деловите на објектите за јавна и деловна намена од членот 44 став (1) од овој правилник кои се реконструираат или кои се добиваат со пренамена, треба да се проектираат и да се изведат така што во зависност од својата намена да содржат елементи на пристапност согласно член 44 од овој правилник.

(2) Влезниот простор и комуникациите до деловите во објектите од став (1) на овој член треба при реконструкцијата да се проектираат и да се изведат така што да содржат елементи на пристапност од членовите 16 и 17 од овој правилник.

(3) Одредбите на ставовите (1) и (2) на овој член се применуваат и на објектите кои по планираната реконструкција ќе станат објекти од членот 44, став (1) од овој правилник, на деловите на станбено-деловните згради кои имаат големина, односно капацитет на зграда за деловна намена од членот 44, став (1) на овој правилник или таа големина, односно капацитет ќе ја имаат по планираната реконструкција.

(4) Одредбите на овој член се применуваат и во случај на изменување и дополнување на одобрението за градење за наведените објекти, согласно Законот за градење.

Член 52

(1) Во деловите на населбите и во одделни објекти за кои е утврдена заштита согласно прописите од областа на заштитата на природата, нема да се применуваат одредбите на овој правилник, доколку со нивната примена би се загрозиле целите на таа заштита.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член, како замена за елементите на пристапност за совладување на висинските разлики ќе се користат монтажно-демонтажни и други елементи на пристапност, кои не ги загрозуваат целите на заштитата на природата.

Член 53

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник, престанува да важи Правилникот за начинот на обезбедување на непречен пристап, движење, престој и работа на лицата со инвалидност до и во градбите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/10).

Член 54

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-1459/1
28 јануари 2015 година
Скопје

Министер
за транспорт и врски,
Миле Јанакиески, с.р.